

Dyplomowany Konserwator Zabytków

Mgr Sztuki Izabela Huk-Malinowska
ul. Borówkowa 9, 80-299 Nowy Świat

DOKUMENTACJA KONSERWATORSKA

ZABYTKOWEJ KAMIENICY

PRZY UL. SIENKIEWICZA 5 W ORNECIE

Autorki opracowania:

- **mgr sztuki Izabela Huk - Malinowska,**
dypl. konserwator rzeźby kamiennej i elementów architektonicznych,
zabytkoznawca, nr dyplomów 1672 i 1780,
- **Barbara Zalewska** - zabytkoznawca, nr dyplomu 1765

Izabela Huk-Malinowska

Dyplomowany Konserwator Zabytków
Mgr Sztuki Izabela Huk-Malinowska
80-299 Nowy Świat, ul. Borówkowa 9
NIP 584-189-14-02, tel. 601 65 61 57

Dzieło konserwatorskie i dokumentacja chronione prawem autorskim

Nowy Świat, wrzesień 2023

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Obiekt: kamienica mieszkalno-usługowa
Lokalizacja: ul. Sienkiewicza 5, Orneta
Datowanie: k. XIX w.
Właściciel: Wspólnota Mieszkaniowa
Przynależność administracyjna: województwo warmińsko-mazurskie,
Miasto Orneta

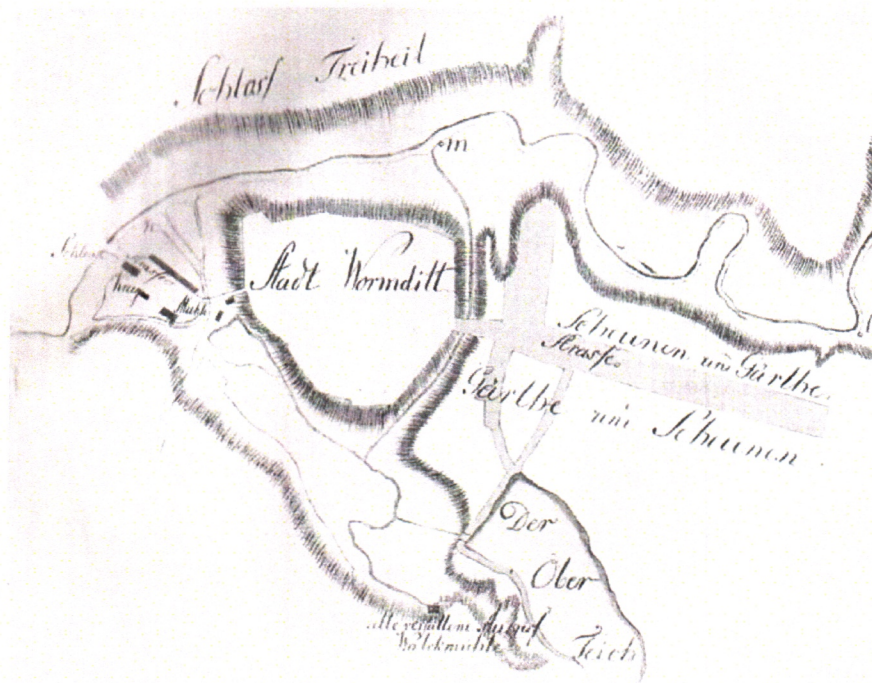
Zakres opracowania:

1. Historia.
2. Opis.
3. Stan zachowania.
4. Wytyczne konserwatorskie.
5. Badania konserwatorskie.
6. Program prac konserwatorskich.
7. Dokumentacja fotograficzna.

Podstawa opracowania:

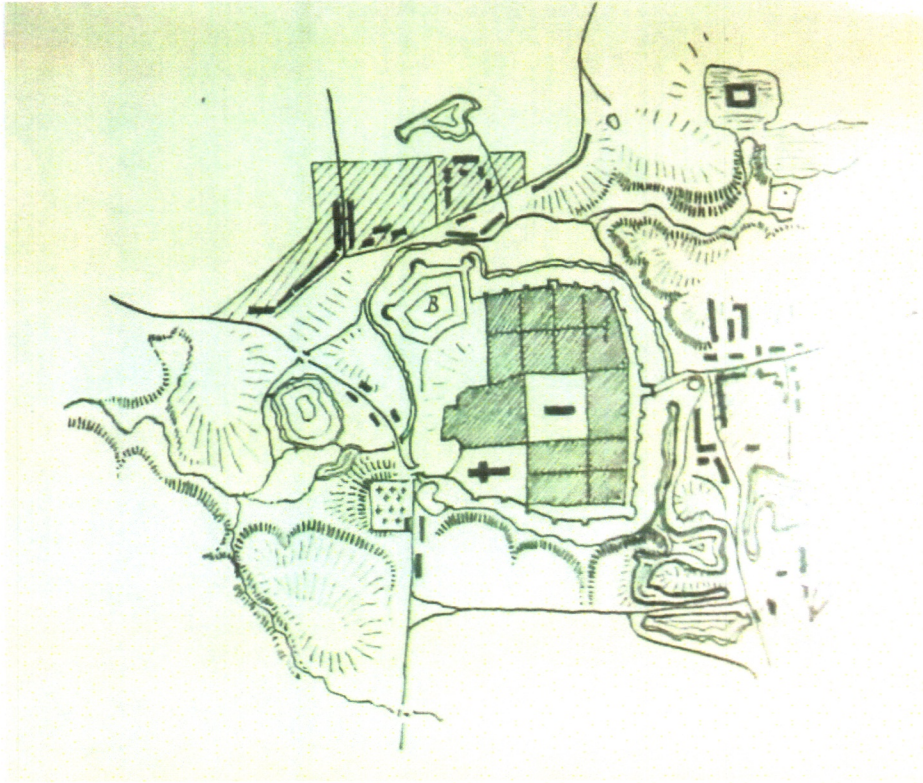
- Zdjęcia archiwalne:
- wizje lokalne i badania konserwatorskie, sierpień-wrzesień 2023 r.

Miasto, które pierwotnie otrzymało 121 włók ziemi, z czasem rozrosło się do 209 włók (3.548 ha). Rozwój układu przestrzennego uwarunkowany był warunkami topograficznymi. Miasto od północy i zachodu oblewały wody Drwęcy, zaś od strony wschodniej strumień płynący w głębokim jarze.

Orneta – 1805 r.

Według inwentaryzacji z 1772 r. miasto w swoim średniowiecznym obrysie podzielone było na 59 parcel i 123 półparcele. Zamieszkiwało je wówczas 1778 osób. Na przedmieściach zewidencjonowane zostało 95 bud. Były to zwykle niewielkie jednotraktowe budynki parterowe bądź piętrowe, wznoszone aż do XIX wieku w konstrukcji ryglowej, a czasem wieńcowej. Zabudowa miast nie podlegała w zasadzie żadnym (poza kwestiami parcelacji) przepisom budowlanym. Sytuacja zaczęła się zmieniać dopiero w połowie XVIII wieku za rządów biskupa Adama Grabowskiego. Przystąpiono wtedy do skodyfikowania praw obowiązujących na Warmii i w maju 1766 roku, w Orniecie uchwalono nową ordynację krajową, w której wprowadzono regulacje odnoszące się pośrednio bądź bezpośrednio do architektury.

Plan miasta – l. 1826-1828

rys. GIESE

Wspomniana wyżej inwentaryzacja *Indaganda oder Topographisch-Statistische Fragen über den Zustand und der Beschaffenheit der Städte*, wykonana po wcieleniu Warmii do Prus, zawierała statystyczne opisy wszystkich zajętych miast warmińskich, dotyczące ilości i typu budynków, ich stanu technicznego, liczby obiektów zrujnowanych, a także pustych parcel. Odnotowano też stan budowli publicznych, w tym m. in. ratuszy, karczm, więzień, murów miejskich i bram, a także stan zabudowy przedmieść¹.

Nowe budynki mieszkalne wznoszono według kilku zestandaryzowanych typów. Projekty odpowiadały wymogom zawartym w instrukcji dla urzędników budowlanych z 25 stycznia 1771 roku. (*Instruktionen für die Baubeamten im Königreich Preußen*)²⁷. Instrukcja zawierała m.in. dokładne wskazania co do głębokości fundamentów, wysokości kondygnacji, wielkości i rozmieszczenia okien, grubości murów ogniowych, koloru fasady, rodzaju dachu, typu komina i pieców. Swobodę projektanta i inwestora ograniczono jeszcze bardziej w roku 1794 roku gdy wydane zostało Powszechne Prawo Krajowe (*Allgemeines Landrecht für die Königlich Preussischen Staaten*) zawierające kolejne regulacje, dotyczące

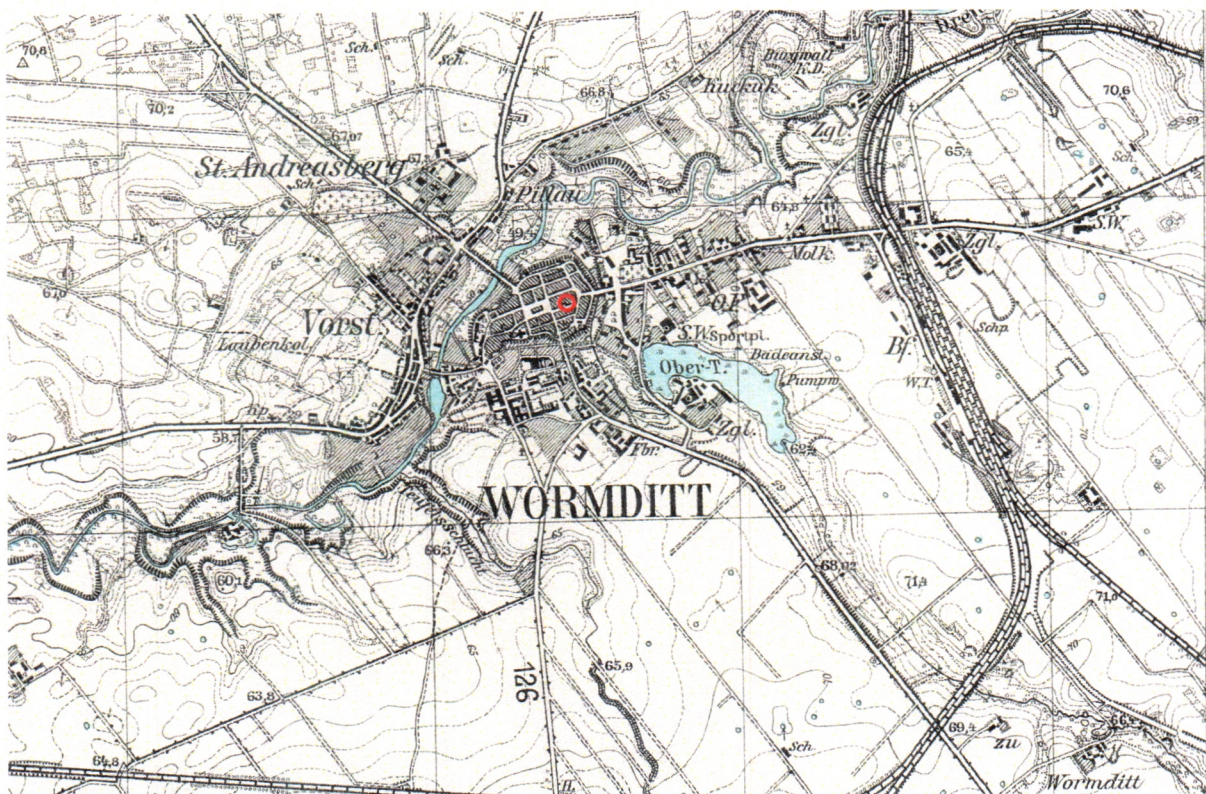
¹ W. Wólkowski, *Przemiany budowlane miast południowej i wschodniej Warmii w II połowie XVIII i na początku XIX wieku*. mps.

m.in. ulic i placów publicznych i ochrony przed ich uszczuplaniem przez zabudowę. Kamienice mieszczańskie miały być odtąd wznoszone w układzie kalenicowym a nie jak dotąd szczytowym. Budynki skrajne posiadały zwykle dodatkowo naczótek od strony szczytu. Ich elewacje były zwykle trójosiowe (na działkach średniowieczny) lub pięcioosiowe na (działkach podwójnych). Dekoracje fasad były nader skromne, ograniczały się do płaskich pilastrów, prostych obramień otworów oraz niezbyt rozbudowanych gzymsów kordonowych ipodokapowych. Układ przestrzenny wnętrza był identyczny jak w domach wznoszonych równocześnie w innych regionach kraju. Od frontu znajdował się lokal usługowy i wąska sień ze schodami, dalej trzon kominowy i izba. Piętro było w całości mieszkalne. Wspomniana wyżej zabudowa przedniość wiązała się z prowadzoną przez państwo pruskie akcją osadzania rzemieślników przy miastach warmińskich. Takie kolonie powstały m.in. poza murami Pieniężna, Ornety, Lidzbarka Warmińskiego, Reszla i Olsztyna. Zabudowywano je zwykle parterowymi domami ustawianymi w układzie kalenicowym³⁴. Budynki te posiadały najczęściej układ dwutraktowy z sienią przechodnią na osi. Ich elewacje pozbawione były prawie zupełnie dekoracji. Najlepiej obraz tego typu kolonii odzwierciedla zabudowa zachowana do dziś w Ornecie.²

Plan miasta – 1922 r.

² tamże.

Lokalizacja budynku nr 5 przy ul. Sienkiewicza w Ornece, za Messtischblatt ok. 1930 r.

Orneta, plan miasta ok. 1940 r. (APO)

Ulica H. Sienkiewicza (d. Keiserstrasse w 1 dekadzie XX w. za: www.bildarchive.de)

Jak widać z przedstawionej kartografii ul. H. Sienkiewicza znajduje się w obrębie dawnych murów obronnych starego miasta, wychodząc z południowo-wschodniego narożnika placu rynkowego. Zabudowa tego kwartału kształtowana była od średniowiecza. Murowane budynki tej ulicy powstawały zapewne od XIX w. Budynek nr 5 mógł powstać wcześniej, niemniej jego obecny, eklektyczny kostium stylistyczny pozwala datować go na koniec XIX w. Sposób artykulacji architektonicznej elewacji wskazuje na oryginalnie zaprojektowany lokal usługowy w poziomie parteru. Wejście do niego znajdowało się przypuszczalnie w miejscu aktualnie istniejącego wejścia do „Jubilera”. Co najmniej jeden z otworów mieszczących współczesne witryny, mieścił witrynę przedwojenną

BIBLIOGRAFIA

S. Achremczyk, Orneta. Dzieje miasta, Orneta 2006

F. Bucholz, Bilde aus Wormditts Vergangenheit, Wormditt 1931

J. Chłosta, Słownik Warmii, Olsztyn 2002, s. 246-247

M. Kakies, Ermland in 144 Bildern, Leer 1988

M. Kutzner, M. Arsyński, Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. Województwo elbląskie. Braniewo, Frombork, Orneta i okolice, Warszawa 1980, s. 142-164.

ARCHIWALIA

APO zespół Prowincjonalnego Konserwatora Zabytków (sygn. 367) - kwerenda negatywna

APO zespół starostwa w Braniewie (okręg Królewiecki) - kwerenda negatywna

APO Katasterplankarte. Gemarkung Wormditt nr 171 (42/1370/0/128-130)

Cz. Betlejewska, Dokumentacja historyczno-urbanistyczna miasta Ornety, mps., Gdańsk 1994 - materiał niedostępny

Widok ulicy Sienkiewicza - 1 dekada XX w. <http://www.bildarchiv-ostpreussen.de> - elewacja budynku niewidoczna

3. OPIS OBIEKTU

Budynek sytuowany kalenicowo i pierzejowo po stronie **północnej** ulicy Sienkiewicza.

Lokalizacja budynku przy ul. Sienkiewicza 5 w Ornecie; za: www.zabytek.gov.pl

Wzniesiony na rzucie prostokąta, z reliktowym, skośnym wysunięciem w północno-wschodnim narożniku, pozostałym po nieistniejącej oficynie. Trójkondygnacyjny, częściowo podpiwniczony, częściowo z użytkowym poddaszem, przekryty dachem łamanym od frontu, przechodzącym w stropodach. W połaci dachowej od frontu dwie lukarny przekryte daszkami dwuspadowymi. Elewacja frontowa trójosiowa, w przyziemiu – czteroosiowa, z wydzieloną partią cokołową. W osi skrajnej (wschodniej) usytuowane wejście do budynku. Niemal centralnie, z lekkim przesunięciem w stronę zachodnią umieszczono wejście do lokalu użytkowego, flankowane dwiema witrynami. Otwory okienne i drzwiowe o wykroju prostokąta stojącego. Osie kondygnacji piętra i II piętra nieco nieregularne (filarek międzyokienny od strony zachodniej nieco szerszy od wschodniego). Połąć dachowa wydzielona wydatnym, uskokiem gzymsu podokapowego. Lukarny w połaci dachowej rozmieszczone nad osiami zewnętrznymi, osi środkowej – sterczyna. Lukarny ujęte lekko wysuniętymi ściankami parawanowymi z uskokiem przechodzącym w zdegradowaną aktualnie formę woluty w dolnej partii. Zamknięte trójkątnie wydatnym gzymsikiem, z uszami u podstawy. Sterczyna z gzymsikiem wieńczącym w kształcie łuku, również z uszami u podstawy, przechodzącym w prosty odcinek od strony bocznej.

Poszczególne kondygnacje wydzielone horyzontalnie profilowanymi gzymsami, gierowanymi w poziomie ław okiennych otworów II piętra.

Okna II piętra ujęte prostymi opaskami, z parami żłobków na elementach pionowych.

Artkulacja architektoniczna skoncentrowana na poziomie piętra oraz przyziemia. Okna piętra ujęte dekoracyjnie opracowanymi pilastrami, dźwigającymi belkowanie zwieńczone naczółkiem zamkniętym łukiem o obniżonej strzałce (nawiązującym do łuku koszowego). Naczółek ujęty szerokim profilowanym gzymsem, z kaboszonowym zwornikiem w osi i flankującymi uszami. Fronton dekorowany kartuszem, z elementami ornamentu okuciowego. W górnej części z uszakami dekorowanymi guzem, w dolnej płaską wolutą. Płycina nadproża zaakcentowana profilowanymi listwami u podstawy naczółka i ramy nadproża; z centralnie nałożonym, prostokątnym kaboszonem, flankowanym płyciną o krawędziach w kształcie łuku wklęsłego z uskokiem; przechodzącym w dolnej partii w płaską, rytą ślimacnicę. Belkowanie nadproża ujęte po bokach uproszczonymi tryglifami, wspierającymi się na opasce okna. Opaska oddziela tryglif od profilowanej głowicy pilastra. Trzony pilastrów

z wysokimi cokołami z bazą i zwieńczeniem o profilowanym krawędziach. Boki trzonów powyżej partii cokołowej wykończone fazą ze spływem. Dodatkowo w poziomie piętra boki elewacji oraz filarek międzyokienny pomiędzy pierwszym a drugim otworem okiennym, zyskał dekorację w formie prostokątnej steli zamkniętej łukiem pełnym z uszami przy podstawie. Lustro steli z ornamentem wklęsłym w kształcie żłobka, obrysowującego jego kształt. Stela posadowiona została na wysokim, profilowanym postumencie z cokołem. Zewnętrzne stele zachowały się jedynie w poziomie postumentów. Stela międzyokienna ma zatartą część cokołową. Dodatkowo detal ten, podkreślony został profilowaną konsolą, podwieszoną pod gzyms międzykondygnacyjny.

Partia przyziemia otrzymała mocną, wertykalną artykulację w postaci pilastrów, ujmujących witryny i wejścia. Trzony pilastrów podzielone zostały na dwie strefy: dekorowane wklęsłymi, prostokątnymi płycinami, wydzielonymi przewiązką. W dolnej partii płycina otrzymała dekorację w formie wąskiego, prostokątnego kaboszona. Cokół pilastrów wydzielono uskokiem. Głowice pilastrów prezentują dwie formy (trzecia jest zdeformowanym uproszczeniem). Kapitele skrajnych (narożnych) pilastrów posiadają płaski abakus i wydatny zaoblony echinus, w kształcie spłaszczonej poduszki. Anulus oddzielający głowicę od trzonu, wydzielony został wałkiem od góry i dołem. Przypuszczalnie taka formę miał pierwotnie pilaster flankujący wejście od strony zachodniej. Głowice pilastrów flankujących wejście do lokalu użytkowego mają wyższy abakus, a echinus mniej wydatny i niższy.

Zwieńczenie partii przyziemia wydzielone zostało gzymsem profilowanym w poziomie ław okiennych piętra oraz uskokowym w części dolnej. Zwieńczenie to domknięte zostało prostokątnym detałem ujętym bokami płaską, gładką listwą, z ornamentem okuciowym w górnej i dolnej części. Lustro otrzymało głęboką fakturę. Na wydzielonej, płaskiej podstawie, od frontu umieszczono prostokątny kaboszon.

Wejście główne z ubytkiem stopni. Wejście do lokalu użytkowego ze stopniem wymurowanym z cegły. Studnia okienka piwnicznego znajdująca się w chodniku, obmurowana współczesną cegłą.

Elewacje boczne wystające ponad niższe, przylegające do nich kamienice mają gładkie elewacje. Pierwotnie obie tynkowane, pozbawione detalu architektonicznego oraz bez wtórnego przeprucia okiennego. Przy elewacji wschodniej dostawiony

murowany komin oraz wyprowadzona pionowa, metalowa rura wentylacyjna lub kominowa.

Elewacja podwórzowa dwuosiowa. Oś zachodnia piętra i II piętra sytuowana w ukośnej ścianie, stanowiącej relikw nieistniejącej obecnie oficyny. Poziom poddasza (a także korony muru oficyny) widoczny w odcięciu cegłą układaną płasko. Przemurowana ściana oficyny wzmocniona murowaną przyporą. Pseudodaszek fragmentu ściany oficyny, zwieńczenie przypory i uskok w poziomie jej korony, opierzone blachą. Otwory okienne o wykroju prostokąta, głównie stojącego. W oficynie oraz na poddaszu budynku głównego otwory okienne zamknięte były oryginalnie łukiem odcinkowym. Przekształcone lub nawet wtórne okno poddasza, posiada wykrój zbliżony do kwadratu. Otwór okienny piętra I w osi wschodniej - o zmniejszonym wykroju oraz przesunięte z osi w kierunku zachodnim. Do elewacji przylega parterowa, współczesna, tynkowana przybudówka, kryta stropodachem. Elementem oryginalnej artykulacji jest zdegradowany, uskokowy gzyms podokapowy.

Stolarka okienna głównie dwudzielna, z wyłączeniem witryn i okien poddasza. W większości wtórna, drewniana i PCV. Oryginalne drewniane, skrzynkowe okna czteroskrzydłowe, ze stałym ślemieniem i pozornym krzyżem okiennym. Ślemię profilowane, w części środkowej wyoblone, z cienkim wałkiem. Krawędzie profilowane. Listwa przemykowa o zaokrąglonych krawędziach.

Drzwi wejścia głównego drewniane, jednoskrzydłowe z nadświetlem. Nadświetle z pionową szczebliną przy wmontowanej w niej wywiewce. Skrzydło drzwiowe z przeźroczem, obecnie zaślepionym. Pionowe szczebliny wtórne, podobnie jak obramowanie przeźrocz. Skrzydło wzmocnione w dolnej części kantówką o zaokrąglonych krawędziach. Klamka i szyld wtórne.

WNETRZE

Posadzka

W korytarzu - od wejścia głównego do spocznika przed pierwszym biegiem schodów układany w karo, rzędowo (rząd białych naprzemiennie z czarnymi płytkami). Bezpośrednio przed biegiem schodów spocznik ujęty bordiurą czarnych płytek, z

wnętrzem układanym szachownicowo białymi i czarnymi płytkami. W części od podwórza – zastosowano płytki czarne, prostokątne, układane w cegielkę.

Schody klatki schodowej częściowo murowane, częściowo drewniane. Jednobiegowe, powrotne ze spocznikiem. Miejscowo, w komunikacji z kondygnacją poddasza - zabiegowe. Policzkowe. Z drewnianą, tralkową balustradą, ze słupkami początkowymi, rzadziej końcowym i pośrednim. Pochwyty drewniane, profilowane. Krawędzie policzków profilowane. Słupki toczony, profilowane. Stopnice i podstopnice drewniane. Stopnice o profilowanej krawędzi. Podesty i spoczniki drewniane, z desek.

Posadzka w poziomie parteru podzielona na trzy strefy, wykonana z barwionych powierzchniowo, kwadratowych płytek ceramicznych.

4. STAN ZACHOWANIA

ELEWACJE

Stan zachowania zarówno elewacji frontowej (fot. 1, 25, 29), tylnej (fot. 29-34) jak i bocznych wychodzących ponad dachy sąsiednich kamienic (fot. 23, 25-28) jest zły. Powierzchnia wszystkich elewacji jest bardzo zniszczona, a detal architektoniczny zdegradowany.

Jedynie dach kamienicy, której poświęcone jest opracowanie, jest po kompleksowym remoncie. Wymienione zostało wówczas poszycie dachu, wykonane nowe opierzenia z blachy tytanowo-cynkowej, a także przeprowadzony został remont kominów (fot. 8, 13, 14, 30, 31, 32).

Na wszystkich elewacjach występują silne zabrudzenia (fot. 3, 6, 12, 15), jak również spękania i odspojenia wyprawy tynkarskiej (fot. 10). Istniejący tynk jest jednorodny, cementowo-wapienny, drobnoziarnisty, oryginalny, z miejscowymi naprawami. Wierzchnia warstwa - gładka. Na elewacji frontowej występują liczne zniszczenia i przetarcia wtórnych powłok (fot. 4, 5, 8, 9), dzięki czemu widoczne są oryginalne fragmenty dobrze zachowanego pierwotnego wystroju malarskiego w kolorze szlachetnego, jasnego, chłodnego beżu. Po prawej stronie elewacji widoczny jest

duży ubytek warstwy tynkarskiej (fot. 3), jak również niepokojące zarysowania muru (fot. 3, 5, 6) wymagające oceny konstruktorskiej.

Na przestrzeni lat ściany były naprawiane i uzupełniane przypadkowymi zaprawami. Na elewacjach występują też lokalne „naprawy” – wtórne przemurowania z zaprawy cementowej. Ich jakość i sposób wykonania pozostawia wiele do życzenia (fot. 7, 8, 9, 18, 20, 24).

Sztukatorskie elementy detalu architektonicznego zachowane stosunkowo dobrze (fot. 3, 7-17). Wykonane w droбноziarnistej zaprawie mineralnej, o gładkiej powierzchni. Profilowane opaski okienne, podokienniki, gzymsy uzyskano techniką ciągnięcia szablonem na profilach ceglanych (fot. 12, 18).

W zachowanych fragmentach detalu architektonicznego, w wielu miejscach, widoczne są odspojenia zaprawy od podłoża oraz spękania (fot. 12, 15, 16, 17). Krawędzie profilowań są uszkodzone, z licznymi, drobnymi ubytkami. Struktura tynku jest mocno zdegradowana, widoczna jest daleko posunięta korozja mechaniczna i biologiczna. Powierzchnia sztukaterii miejscami wypłukana, a oryginalna powłoka malarska przykryta jest grubą, szczelną, powłoką nawarstwień gipsu i brudu.

Detal architektoniczny został wtórnie przemaalowany w ahistorycznej białej i ciemno brązowej kolorystyce, najprawdopodobniej wykonanej farbą olejną.

Zniszczona jest również jest strefa przyziemia kamienicy (fot. 2, 19, 20, 22). Działanie wody odpryskowej – odbijającej się od gruntu oraz efekt stałego zawilgocenia obiektów przez podciąganie kapilarne wody z gruntu, także przyczynił się do daleko posuniętej destrukcji cokołu.

Drewniane drzwi wejściowe do kamienicy są oryginalne (fot. 21, 22). Konstrukcja drzwi zachowana w całości, drewno w złym stanie zachowania, mocno skorodowane i zniszczone. Miejscowo występują ubytki w drewnie, farba powierzchniowo wypłukana, a powierzchnia drewna jest zawilgocona i pokryta glonami. Łączenia poszczególnych elementów rozszczelnione. Stopnie schodów prowadzących do wejścia kamienicy zdegradowane (fot. 21, 22).

Oryginalne okna zachowane na elewacji frontowej na I piętrze w złym stanie zachowania (fot. 3, 11, 55-58). Ozdobne zacięcia krawędzi zatarte, wyszczerbione. Miejscowo występują ubytki w drewnie, farba powierzchniowo wypłukana, a powierzchnia drewna jest zawilgocona. Drewno lokalnie zbutwiałe. Łączenia poszczególnych elementów rozszczelnione. Powierzchnia drewna wielokrotnie przemalowana, warstwy farby odspojone, zmatowiałe, złuszczone.

Wtórna stolarka z PCV na II piętrze i w facjatkach (fot. 4, 7, 33), jak również na całej elewacji tylnej (fot. 29-32) jest współczesna i brzydka. W facjatkach poddasza od strony frontowej i na elewacji frontowej nie powtarza oryginalnych podziałów.

W kamienicy nie zachowała się oryginalna witryna sklepowa. Obecna wraz z drzwiami wejściowymi do sklepu jest wykonana z brązowych profili aluminiowych (fot. 2, 19) jest ahistoryczna, jedynie pod witryną wtórnie zamontowany parapet marmurowy (fot. 19, 20).

W bardzo złym stanie są także zachowane oryginalne opierzenia blacharskie - gzymsy i parapety wykonane z blachy cynkowej. Są one uszkodzone, w wielu miejscach popękane, pogięte, silnie skorodowane i zdegradowane. Widoczne są liczne ogniska korozji metalu (fot. 10, 11, 15, 16, 17).

Na przestrzeni lat na elewacjach montowane były różnego rodzaju instalacje elektryczne i teletechniczne. Ich sposób prowadzenia był całkowicie podporządkowany funkcji (fot. 2, 3, 4, 5, 19).

Na przestrzeni lat elewacja tylna uległa przekształceniom (fot. 29-34) jest w bardzo złym stanie technicznym. Zły stan zachowania wyprawy tynkarskiej analogiczny jak elewacji frontowej.

Zachowana oryginalna stolarka na poddaszu kamienicy została zaślepią, niedostępna od strony wnętrza. Natomiast pozostała stolarka okienna wtórna, wykonana z PCV, o przypadkowych proporcjach i rozmieszczeniu burzącym rytm elewacji.

Powierzchnia ceglanej ściany bocznej znajdującej się ponad dachem sąsiedniej kamienicy (fot. 25-28) jest także mocno zdegradowana. W najgorszym stanie technicznym jest komin przylegające do ściany kamienicy (fot. 25, 26). Cegły są silnie zabrudzone, a metalowe anky skorodowane. Mur ceglany, oprócz silnego zabrudzenia i

licznych nawarstwień, w wielu miejscach jest pouszkodzany mechanicznie i posiada liczne ubytki cegieł.

Ceglana ściana wraz z przylegającym kominem pierwotnie była tynkowana, dlatego też nie jest opracowana spoina (a na kominie jej nie ma). Obecnie pozostały jedynie relikty wyprawy tynkarskiej. Brak skutecznej izolacji w postaci tynków powoduje, że występuje stałe niebezpieczeństwo zawilgacania muru. Destrukcja cegieł w zachowanych oryginalnych partiach ściany świadczą o ciągłym przepływie wilgoci w obrębie struktury muru.

WNĘTRZE

Posadzka w holu przy wejściu uszkodzona, pęknięcie i deformacja na całej szerokości przy drzwiach. Wykruszenia i ubytki, częściowo wypełnione zaprawą cementową. Drobne ubytki i pęknięcia stopni, liczne drobne ubytki ozdobnej posadzki. Powierzchnia silnie zabrudzona.

5. WYTYCZNE KONSERWATORSKIE

Nadrzędnym celem przy pracach na elewacjach budynków, którym poświęcone jest niniejsze opracowanie, powinno być przywrócenie historycznego wyglądu kamienicy oraz zabezpieczenie obiektów przed dalszym niszczeniem.

Dlatego też niezbędne jest przeprowadzenie kompleksowego remontu zgodnie ze sztuką konserwatorską i zasadami budowlanymi, przy zastosowaniu materiałów używanych w konserwacji zabytków. Niestety nie zachowały się przekazy ikonograficzne, umożliwiające doprecyzowanie oryginalnego wyglądu elewacji.

Poza rozwiązaniami architektonicznymi, główne postępowanie konserwatorskie powinno również mieć na celu przywrócenie wyglądu estetycznego elewacji, co wiąże się z przywróceniem pierwotnej kolorystyki oraz faktury wypraw tynkarskich.

Całą powierzchnię murów należy poddać zabiegom związanym z odgrzybieniem i zabezpieczeniem przed dalszym porastaniem mikroorganizmami. Widoczne gołym okiem duże partie muru porośnięte glonami, należy kilkakrotnie nasączyć preparatami

glono- i grzybobójczymi. Jest to zabieg niezbędny i efektywność jego przeprowadzenia decydować będzie o dalszej trwałości substancji zabytkowej.

Odkryte zarysowania ściany na elewacji frontowej należy zszyć prętami ze stali nierdzewnej, montowanymi na specjalistyczne zaprawy monterskie, np. według systemu Helifix lub mu odpowiadającego.

W trakcie rekonstrukcji tynku mineralnego należy pamiętać, że stare zaprawy były przygotowywane głównie w oparciu o wapno z dodatkami. Dlatego też w wielu miejscach zarówno podłoże, jak i oryginalne zaprawy, mają wysoką nasiąkliwość przy stosunkowo niedużej wytrzymałości mechanicznej. Nową wyprawę tynkarską należy dostosować do tych parametrów w celu uniknięcia późniejszych zniszczeń i spękań, wraz wystąpienia ewentualnych wykwitów na ścianach budynku. Przed rozpoczęciem prac zaleca się wykonać próby, aby zapewnić odpowiedni dobór i proporcje kruszywa, oraz właściwy sposób zatarcia na krawędzi uzupełnienia.

Zaprawy tynkarskie użyte jako uzupełnienia ubytków w istniejących tynkach, powinny być najwyższej jakości mieszankami fabrycznymi, opartymi całkowicie na wapnie z ewentualnymi dodatkami trasy, które poprzez swoją elastyczność zapewnią dobre, trwałe pokrycie. Godne polecenia są produkty firmy Caparol, Keim, Sto Ispo (Tubag), Kabe, Baunit Bayosan lub Remmers.

Technika wykonania tynku powinna być tradycyjna - przez narzut. Zadaniem nadrzędnym tych prac jest bowiem rekonstrukcja oryginalnego tynku; jego struktury, tekstury i barwy.

Efektem końcowym będzie malowanie ścian, z zastosowaniem farb o lekkiej fakturze. Na etapie projektowym proponuje się kolor jasno beżowy 9251 lub 9310 według wzornika Exclusiv firmy Keim.

Ze względu na słabe parametry termiczne obiektu dopuszcza się możliwość ocieplenia z zewnątrz elewacji tylnej i bocznej wełną mineralną bądź styropianem wyższej jakości.

Kolejnym celem proponowanych zabiegów konserwatorskich jest powstrzymanie destrukcji i zabezpieczenie osłabionej struktury elementów dekoracyjnych przed

dalszymi uszkodzeniami. Detal architektoniczny powinien zostać poddany kompleksowej konserwacji; podklejony i zabezpieczony, a jego krawędzie, jak i ubytki, uzupełnione wyprawą sztukatorską przy użyciu zaprawy o odpowiednim kolorze, fakturze i właściwościach zbliżonych do oryginalnego materiału.

Brakujące dekoracje muszą być zrekonstruowane; proste elementy detalu wykonane techniką ciągnięcia za pomocą szablonu.

Zachowana zabytkowa stolarka okienna powinna zostać poddana konserwacji lub wymieniona na nową, drewnianą, odwzorowującą przykłady okien oryginalnych. Jeżeli w trakcie prac okaże się, iż jest możliwość wymiany ahistorycznych okien zaleca się wykonać nowe, drewniane, będące także kopiami pierwotnej stolarki okiennej.

Wykonanie nowej stolarki okiennej powinno być realizowane przez firmę zajmującą się odtwarzaniem historycznej stolarki. Przy wykonywaniu rekonstrukcji dopuszcza się możliwość zastosowania okien zespolonych – odstąpienie od skrzynkowego oryginału. Ewentualne wykonanie nowej stolarki okiennej powinno być realizowane przez firmę zajmującą się odtwarzaniem historycznej stolarki.

W obrębie stolarki okiennej nie wykryto zróżnicowanej kolorystyki, dlatego też wszystkie okna rekonstruowane należy pomalować na kolor zbliżony do oryginału, biały RAL 9001.

Drzwi wejściowe należy ostrożnie zdemontować i poddać kompleksowej rewitalizacji w warsztacie konserwatorskim. Jeżeli w trakcie prac okaże się, iż ich stan zachowania jest na tyle zły, że nie ma możliwości technicznych ich uratowania, to wówczas dopuszcza się rekonstrukcję drzwi.

W trakcie prac projektowych zaleca się zaproponowanie nowej okładziny schodów wejściowych. Dopuszcza się użycie współczesnej okładziny kamiennej z płyt granitowych, płomieniowanych lub szczotkowanych.

Po ustawieniu rusztowań będzie można dokładnie ocenić stan zachowania obróbek blacharskich i opierzeń. Decyzja, które opierzenia i parapety należy pozostawić do konserwacji, a które kwalifikują się do wymiany, powinna zapaść w trakcie Komisji Konserwatorskiej. Dobrze zachowane opierzenia należy oczyścić z zanieczyszczeń,

wyprostować i zabezpieczyć antykorozyjnie. Natomiast kształt nowych opierzeń i parapetów oraz sposób ich osadzania, powinien zostać zrekonstruowany na podstawie zachowanych oryginalnych elementów z charakterystycznym okrągłym wywinięciem, tzw. „wurstą”. Wszelkie rekonstruowane elementy blacharskie muszą zostać wykonane z blachy tytanowo-cynkowej. Nie dopuszcza się do stosowania zwykłej blachy ocynkowanej czy powlekanej.

Cokół zabytku należy odgłonić i odgrzybić. Następnie poddać go zabiegom konserwatorskim polegającym na usunięciu wtórnych wypraw tynkarskich i rekonstrukcji nowego tynku.

Proponuje się w trakcie prac remontowych zdemontować wtórny współczesny marmurowy parapet z witryny sklepowej.

Zaleca się także, celem uniknięcia szkodliwego działania wody odbitej, wykonanie nowej nawierzchni od strony podwórza z kostki kamiennej, o odpowiednim kącie nachylenia, tak żeby odprowadzić wodę od elewacji. Nowa nawierzchnia powinna być ułożona w taki sposób (odpowiednie spoinowanie) aby nie przetrzymywać wilgoci (np. regularna kostka kamienna z chłonną spoiną).

W trakcie prac remontowych zaleca się uporządkowanie wszystkich instalacji nisko-prądowych znajdujących się na elewacji frontowej.

WNĘTRZE

Zaleca się przeprowadzić także remont klatki schodowej. Zabiegom konserwatorskim powinny zostać poddane schody - biegi schodów (fot. 39-52), balustrady, poręcze i tralki wraz z rekonstrukcją brakujących elementów.

Oryginalną posadzkę wykonaną z ceramicznych płytek (białych i czarnych) znajdującą się na parterze klatki schodowej należy poddać konserwacji (fot. 35-38, 48). Należy dokonać wszelkich starań, aby zachować jak największą ilość płytek oryginalnych.

Zdegradowane płytki, których się nie uda wymienić należy wymienić na nowe, terakotowe imitujące secesyjne wzornictwo np. firmy Villeroy & Bosch, Top Center Industria de Ceramica lub Zahna Fliesen.

Jednocześnie należy zaznaczyć, iż:

- prace budowlane prowadzić powinny ekipy budowlane mające w swoim dorobku realizację przy zabytkach.
- prace konserwatorskie powinny być wykonywane przez dyplomowanych konserwatorów specjalistów konserwacji rzeźby kamiennej i detalu architektonicznego i prowadzone pod stałym nadzorem konserwatorskim;
- rekonstrukcja stolarki powinna być wykonana przez firmę zajmującą się odtwarzaniem historycznej stolarki,
- prace należy prowadzić w odpowiednich warunkach pogodowych, w okresie od kwietnia do listopada, w temperaturach powyżej +5 C,
- przed rozpoczęciem kolejnego etapu prac i po jego zakończeniu należy zwoływać Komisję Konserwatorską z uczestnictwem Inspektora Służb Konserwatorskich.

6. BADANIA KONSERWATORSKIE

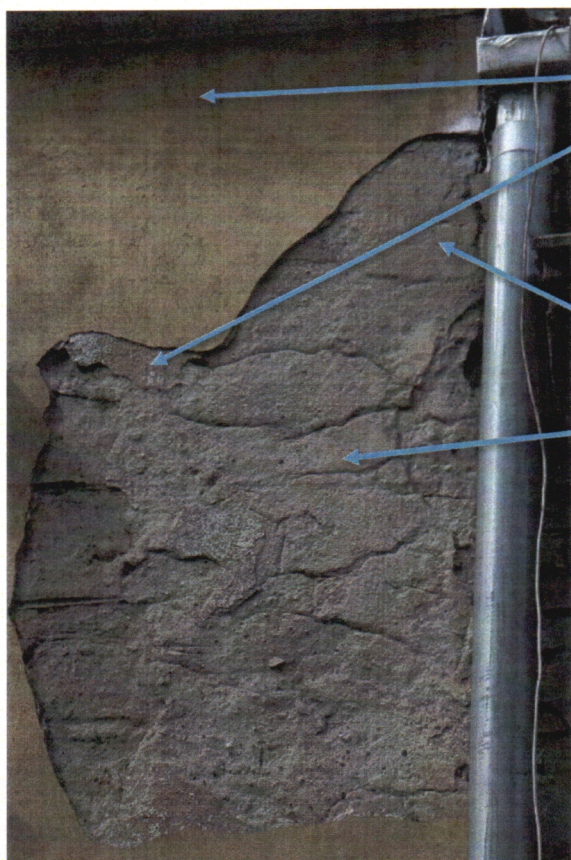
ELEWACJA FRONTOWA

oryginalna warstwa tynkarska

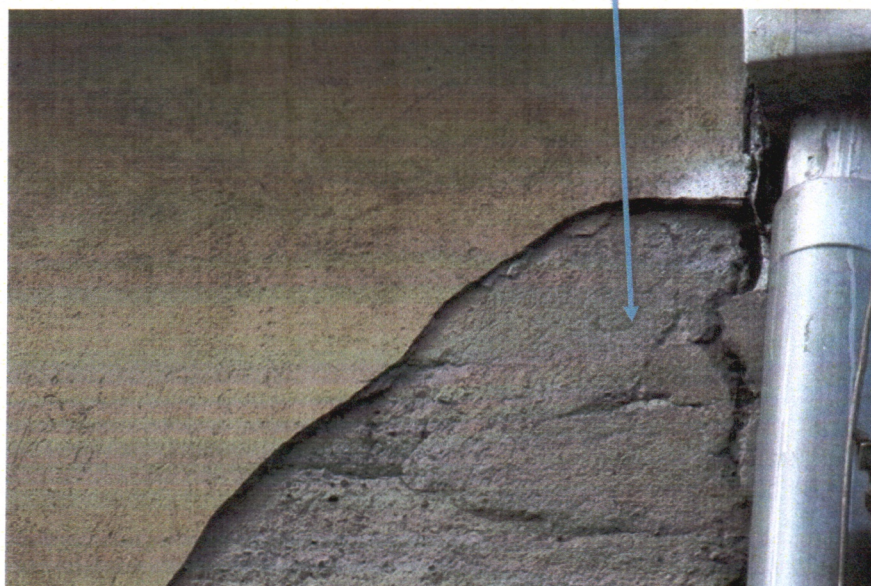

wtórne wyprawy tynkarskie i malarskie

wtórne wyprawy tynkarskie i malarskie

oryginalna powłoka malarska w kolorze ciepłego beżu

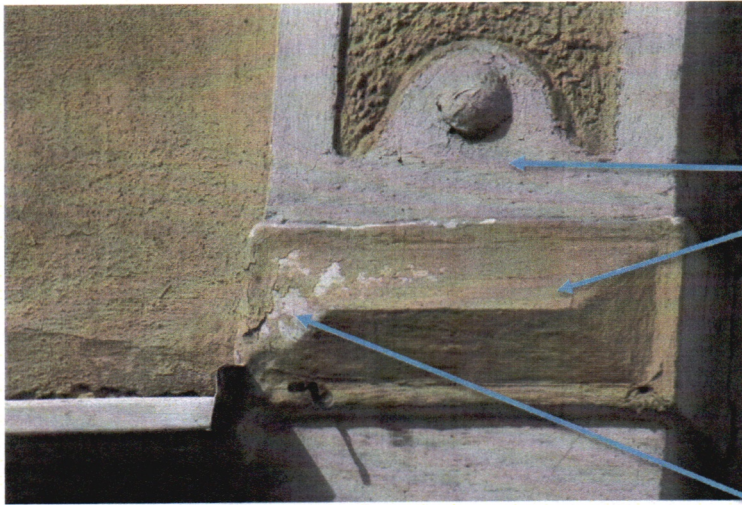

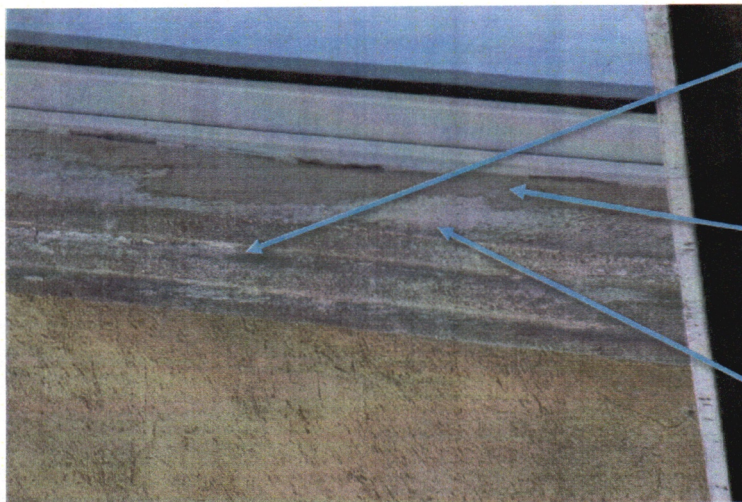
oryginalna powłoka malarska –
w kolorze ciepłej bieli

wtórne wyprawy tynkarskie i malarskie

wtórne powłoki malarskie

oryginalna powłoka malarska –
w kolorze ciepłej bieli

wtórne zaprawy „naprawcze”

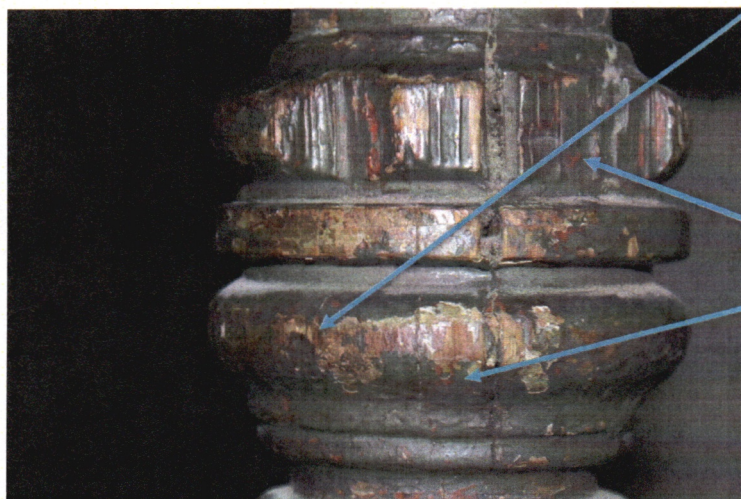
wtórne powłoki malarskie

oryginalna powłoka malarska

BALUSTRADA KLATKI SCHODOWEJ

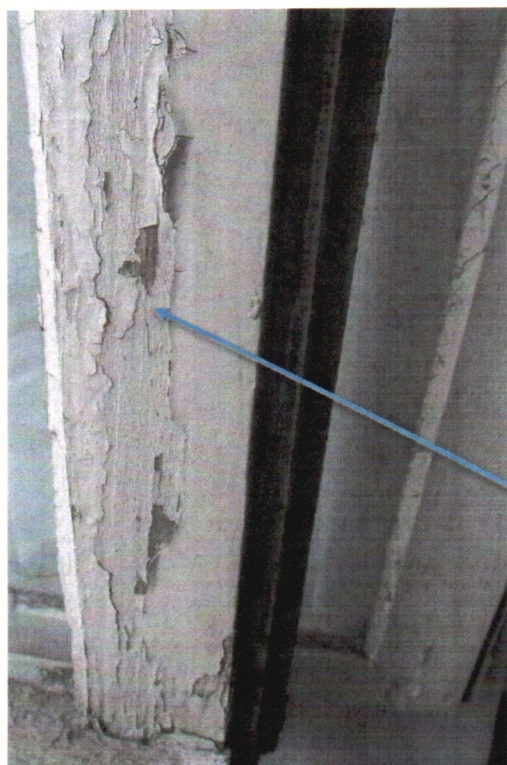

oryginalna powłoka malarska

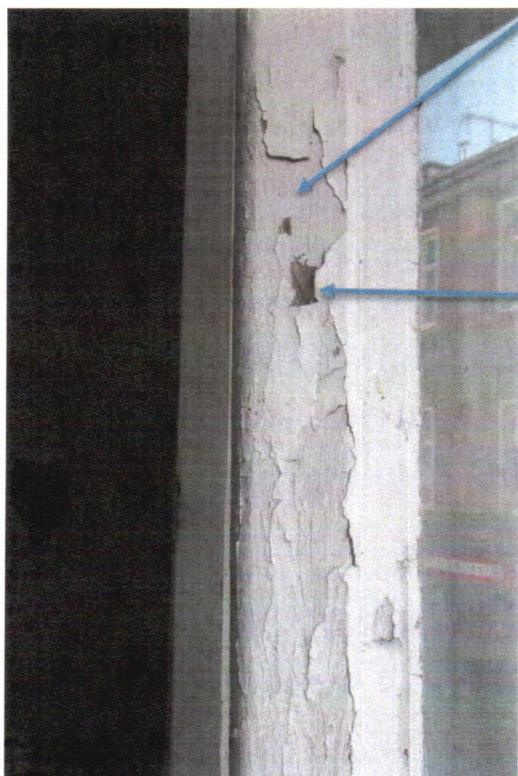

wtórne nawarstwienia

STOLARKA OKIENNA

oryginalna powłoka malarska

drewno

W trakcie badań stwierdzono, iż elewacja frontowa utrzymana była w stonowanej beżowej kolorystyce, zaś cały detal architektoniczny pomalowany był w kolorze przełamanej ciepłej bieli tzn „stara biel - altweis”.

Ostateczne rozwiązanie kolorystyki poprzedzone wykonaniem prób na elewacji w trakcie prowadzonych prac przy obiekcie.

Na etapie projektowym jedynie można zaproponować do rekonstrukcji koloru ścian kolor proponuje się:

- do rekonstrukcji koloru ścian: kolor jasno beżowy **9251** lub **9310** według wzornika Exklusiv firmy Keim,
- do rekonstrukcji koloru detalu architektonicznego: kolor przełamanej bieli **9298** według wzornika Exklusiv firmy Keim lub **RAL 9001**,
- do rekonstrukcji koloru schodów wewnętrznych wraz z balustradą: kolor ciepłego brązu według wzornika **NCS S 6030-Y60R**.

7. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

ŚCIANY ELEWACJI

1. Usunięcie luźnych tynków, wtórnych napraw.
2. Odgrzybienie i dezynfekcja ścian preparatem czynnym biologicznie preparatem SIKAGARD-715W firmy Keim lub analogicznym.
3. Oczyszczenie mechaniczne elewacji przez specjalistyczne piaskowanie urządzeniem typu ROTEC firmy Remmers lub analogicznym. Przed przystąpieniem do czyszczenia ścian należy wykonać próby. Zaleca się w pierwszej kolejności sprawdzenie metody mechanicznej przez kontrolowane piaskowanie metodą rotacyjnego strumieniowania. Zabieg ten polega na piaskowaniu przy użyciu suchego granulatu lub ścierniwa w osłonie wodnej z wykorzystaniem turbiny wprowadzającej ścierniwo w ruch wirowy. Siłę podawania oraz ścierniwo (twardość, kształt, wielkość oraz frakcje.) należy dopasować metodą prób na czyszczonej powierzchni.
4. Wypełnienie ewentualnych pęknięć i szczelin mineralną zaprawą iniekcyjną, np. materiałem Universalputz firmy Keim.

5. Gruntowanie ściany w celu wyrównania chłonności podłoża i zwiększenia przyczepności farby preparatem wzmacniającym podłoże np. preparatem Spezial-Fixativ firmy Keim lub analogicznym.
6. Ewentualne wykonanie wzmocnienia muru przez sklamrowanie licznych drobnych spękań prętami ze stali nierdzewnej wg. systemu Helifix lub mu odpowiadającego.
7. Naprawa pęknięć w murze, nałożenie warstwy szczepnej, podkładowej, uzupełniającej ubytki, uniwersalną zaprawą wapienno-cementową, zbrojoną włóknem szklanym Universalputz-Fein o uziarnieniu do 0,6 mm firmy Keim.
8. Odtworzenie struktury tynków - na przygotowane podłoże nanieść tynk strukturalny na bazie silikatowej przy użyciu gotowych zapraw np. Stucasol firmy Keim lub analogicznym. Nakładać należy z przestrzeganiem zasady jednoczesnego pokrywania całych płaszczyzn. Dalsza obróbka po 48 godz. (w korzystnych warunkach cieplno-wilgotnościowych).
9. Malowanie – nałożenie powłoki malarskiej poprzez dwukrotne przemaalowanie tynku strukturalnego farbą krzemianową (farby żelazo-krzemianowe odporne na działanie czynników atmosferycznych ($V > 2000 \text{ g}/(\text{m}^2 \cdot \text{d})$, $SD \leq 0,01 \text{ m}$) Soldalit firmy Keim lub analogiczną. Kolejną powłokę wykonywać w warunkach normalnych nie wcześniej niż po upływie 8 godzin.
10. Remont komina na elewacji bocznej.

KONSERWACJA I REKONSTRUKCJA DETALU ARCHITEKTONICZNEGO

1. Odgrzybienie i dezynfekcja ścian preparatem czynnym biologicznie np. preparatem SIKAGARD-715W firmy Keim lub analogicznym.
2. Wypełnienie pęknięć i szczelin, podklejenie fragmentów odspojonych mineralną zaprawą iniekcyjną, np. materiałem Universalputz firmy Keim.
3. Wzmacnianie preparatem hydrofilowym na bazie czteroetoksylanu, np. preparatem Silex-OH firmy Keim lub analogicznym.
4. Uzupełnienie ubytków zaprawą mineralną o parametrach i strukturze zbliżoną do materiału oryginalnego np. Restauro-Grund i Restauro-Top firmy Keim lub analogiczną.

5. Rekonstrukcja brakujących fragmentów brakujących sztukaterii zaprawą np. materiałem Universalputz-Fein firmy Keim lub analogiczną.
6. Gruntowanie powierzchni detalu preparatem np. preparatem Spezial-Fixativ lub CL Optigrunt ELF firmy Keim lub analogicznym.
7. Malowanie – materiałami analogicznymi jak ściany elewacji, np. farbą zolowo-krzemianową KEIM Soldalit firmy Keim.

ELEMENTY DREWNIANE –schody wewnętrzne wraz z balustradami

1. Usunięcie luźnej powłoki malarskiej – mechanicznie i chemicznie (mieszaniną rozpuszczalników organicznych).
2. Oszlifowanie powierzchni odsłoniętego drewna drobnym papierem ściernym.
3. Uzupełnienie ubytków drewna – np. pastą na bazie oleju lnianego Histolith Samopas-Holzrisspaste firmy Caparol lub analogiczną.
4. Wymiana całkowicie zdegradowanych i wtórnych elementów.
5. Impregnowanie drewna preparatami głęboko penetrującymi o właściwościach grzybo i glonobójczych.
6. Malowanie powierzchni– kryjąco, alternatywnie:
 - farbami alkidowymi, np. Tikkurila lub analogicznymi,
 - farbami krzemianowymi, np. KEIM Lignosil-Color firmy Keim lub analogicznymi – tylko gzyms,
 - farbami olejnymi np. Capadur Leinolfarbe firmy Caparol lub analogicznymi,
 - farbami akrylowo-alkidowymi np. Woodex Aqua Solid firmy Teknos lub analogicznymi.

OPIERZENIA I OBRÓBKİ BLACHARSKI

1. Nowe opierzenia i parapety, system odprowadzenia wody opadowej wykonać z blachy tytanowo-cynkowej.
2. Połączenia i styki z murem należy sprawdzić i w razie konieczności uszczelnić, np. materiałem Porsoan-Dichtungsschlamme firmy Keim.

STOLARKA OKIENNA I DRZWIOWA

1. Usunięcie skorupy wtórnych powłok malarskich –mechanicznie i chemicznie (mieszaniną rozpuszczalników organicznych).
2. Oszlifowanie powierzchni drewna drobnym papierem ściernym.
3. Uzupełnienie ubytków drewna – gotowe zaprawy na bazie poliuretanu z wypełniaczem w postaci pyłu drzewnego Caparol Capalack Lack Spachtel.
4. Flekowanie większych ubytków drewna Caparol Capalack Lack Spachtel.
5. Malowanie powierzchni– kryjaco, farbami alkidowymi, np. Tikkurila lub olejnymi np. Capadur Leinolfarbe (Caparol) lub Woodex Aqua Solid firmy Tenkos.
6. Ewentualna wymiana szklenia.
7. Ewentualna naprawa zamków.
8. Ewentualna wymiana stolarki drzwiowej na nową, drewnianą z wiernym odtworzeniem oryginalnych profili.

KONSERWACJA ELEMENTÓW METALOWYCH – ankry

1. Oczyszczenie – usunięcie starych powłok i wtórnych nawarstwień.
2. Usunięcie produktów korozji metodą mechaniczną.
3. Odtłuszczenie powierzchni metalu.
4. Stabilizacja odsłoniętego metalu.
5. Rekonstrukcja brakującego detalu.
6. Naniesienie warstwy malarskiej farbą antykorozyjną przeznaczoną na powierzchnie metalowe, np. firmy V 33 w kolorze grafitowym lub czarnym.

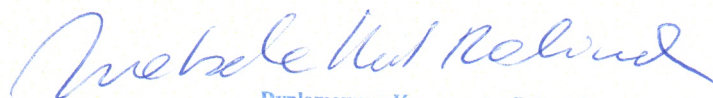
KONSERWACJA PŁYTEK CERAMICZNYCH -POSADZKA PARTERU

1. Oczyszczenie powierzchni całej posadzki parą wodną z zastosowaniem detergentu.
2. Uzupełnienie ubytków– zaprawa o spoiwie epoksydowym z mielonym kruszywem ceramicznym, o odpowiedniej granulacji, barwiona w masie.

3. Wypełnienie pęknięć – zaprawa o spoiwie epoksydowym lub poliestrowym.
4. Uzupełnienie spoin.
5. Zabezpieczenie powierzchni posadzki preparatem uwydatniającym głęboki kolor i połysk, jednocześnie zabezpieczającym przed ścieraniem i matowieniem (np. preparaty Akemi).
6. Ewentualna wymiana bardzo zniszczonych płytek posadzki na nowe stylowe nawiązujące do zachowanych oryginalnych fragmentów (pod balustradami) i do posadzek z przełomu XIX/XXw. z płytek terakotowych imitujących secesyjne wzornictwo np. firmy Villeroy & Bosch, Top Center Industria de Ceramica lub Zahna Fliesen.

UWAGA:

Rozwiązania konserwatorskie typowe mogą podlegać pewnym modyfikacjom w zależności od specyfiki sytuacji. W takich wypadkach należy korzystać z konsultacji nadzoru konserwatorskiego

Dyplomowany Konserwator Zabytków
Mgr Sztuki Izabela Huk-Malinowska
80-299 Nowy Świat, ul. Borówkowa 9
NIP 584-189-14-02, tel. 601 65 61 20

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Elewacja frontowa.

Fot. 2. Elewacja frontowa – przyziemie.

Fot. 3. Elewacja frontowa – I piętro. Oryginalna stolarka okienna na I piętrze.

Fot. 4. Elewacja frontowa – II piętro i poddasze użytkowe. Widoczna wtórna stolarka okienna z PCV.

Fot. 5. Elewacja frontowa – gzyms podokapowy. Widoczna wtórna powłoka malarska. Słupki opaski wokół otworu okiennego dekorowane dwoma żłobkami.

Fot. 6. Elewacja frontowa – pas podokienny. Widoczne spękania muru oraz instalacje poprowadzone po elewacji.

Fot. 7. Elewacja frontowa – lukarna w połaci dachu.

Fot. 8. Elewacja frontowa – opierzenia blacharskie ściany i komina wykonane w czasie ostatniego remontu dachu.

Fot. 9. Elewacja frontowa – współczesne pokrycie połaci dachu wykonane z pasów blachy tytanowo-cynkowej, układanej na rąbek stojący.

Fot. 10. Elewacja frontowa – gierowane zwieńczenie lukarny.

Fot. 11. Elewacja frontowa – oryginalne okno drewniane w poziomie I piętra.

Fot. 12. Elewacja frontowa – fragment nadproża okiennego. Widoczne spękania i odspojenia tynków odsłaniające mur ceglany.

Fot. 13. Elewacja frontowa – detal architektoniczny w postaci stylizowanej steli usytuowany pomiędzy otworami okiennymi I piętra. Widoczne znaczne zniszczenia substancji zabytkowej oraz próby napraw.

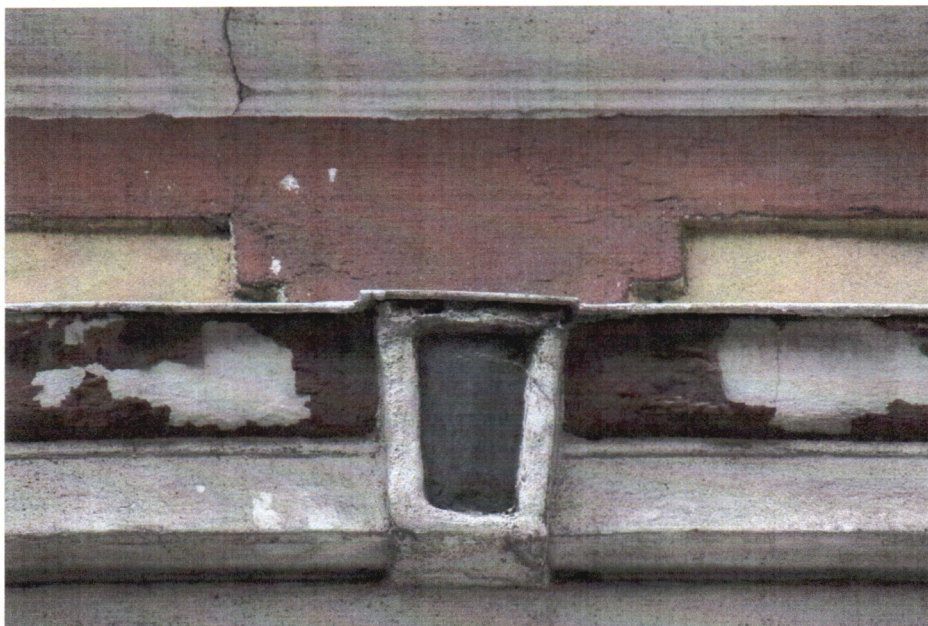
Fot. 14. Elewacja frontowa – detal architektoniczny w dolnej części opaski okiennej. Widoczne znaczne zniszczenia substancji zabytkowej oraz próby napraw, w tym wtórna, biała powłoka malarska.

Fot. 15. Elewacja frontowa – naczótek nadproża okiennego. Widoczne wtórne białe, brunatne i grafitowe powłoki malarskie.

Fot. 16. Elewacja frontowa – fragment naczółka nadproża okiennego. Widoczne wtórne białe i brunatne powłoki malarskie oraz spękania wypraw tynkarskich.

Fot. 17. Elewacja frontowa – fragment naczółka nadproża okiennego. Widoczne wtórne, odspajające się powłoki malarskie oraz spękania wypraw tynkarskich.

Fot. 18. Elewacja frontowa - detal architektoniczny w postaci stylizowanej steli flankujący otwór okienny I piętra. Widoczne znaczne zniszczenia substancji zabytkowej oraz próby napraw.

Fot. 19. Elewacja frontowa – przyziemie.

Fot. 20. Elewacja frontowa – przyziemie. Widoczne zniszczenia tynków i powłok malarskich.

Fot. 21. Elewacja frontowa – drzwi wejścia głównego utrzymane w stylistyce modernizmu; prawdopodobnie zamontowane w miejsce nieistniejących drzwi oryginalnych.

Fot. 22. Elewacja frontowa – dolna część wejścia głównego. Widoczny brak stopnia wejściowego.

Fot. 23. Fragment elewacji bocznej od strony budynku nr 3.

Fot. 24. Elewacja frontowa – widoczny zły stan zachowania wypraw i detalu architektonicznego lukarny w połaci dachowej.

Fot. 25. Widok pierzei ulicznej w kierunku ratusza. Widoczny fragment elewacji bocznej od strony budynku nr 7.

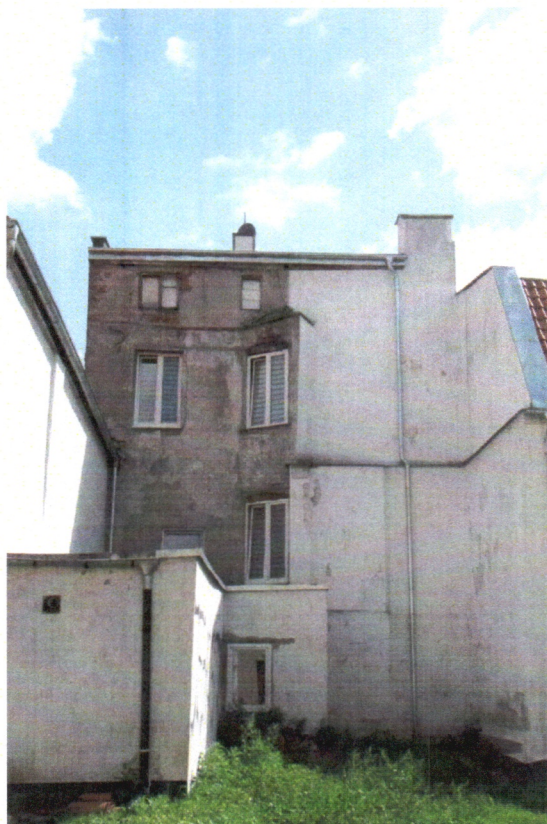
Fot. 26. Elewacja boczna z wyprowadzeniami murowanego komina oraz współczesnego, metalowego. Elewacja niemal w całości pozbawiona tynków. Okno wykute wtórnie.

Fot. 27. Elewacja boczna – fragment.

Fot. 28. Elewacja boczna – widoczne spękania muru oraz brak wypraw tynkarskich.

Fot. 29. Elewacja podwórzowa. Widoczny fragment ściany nieistniejącej oficyny. W poziomie przyziemia wtórna, parterowa przybudówka.

Fot. 30. Elewacja podwórzowa. Kondygnacja poddasza wydzielona płasko ułożoną cegłą. Widoczny oryginalny otwór okienny z łukowym nadprożem oraz wtórny lub wtórnie rozkuty prostokątny otwór okienny. Znaczne ubytki wypraw tynkarskich oraz zaprawy wiążącej cegły muru. Widoczne spękania muru.

Fot. 31. Elewacja podwórzowa. Kondygnacja poddasza. Widoczny wtórny lub wtórnie rozkuty prostokątny otwór okienny. Znaczne ubytki wypraw tynkarskich oraz zaprawy wiążącej cegły muru. Widoczne spękania muru pod otworem okiennym (brak ławy okiennej oraz właściwie wykonanego nadproża).

Fot. 32. Elewacja podwórzowa. Kondygnacja poddasza oraz fragment ściany dawnej oficyny. Widoczny oryginalny otwór okienny z łukowym nadprożem w kondygnacji poddasza i oficyny.

Fot. 33. Elewacja podwórzowa z fragmentem muru dawnej (nieistniejącej) oficyny.

Fot. 34. Elewacja podwórzowa. Widoczny źle opracowany styk odprowadzenia wód opadowych instalacji rynnowo-spustowej przybudówki z murem budynku głównego, pod poziomem okien II piętra.

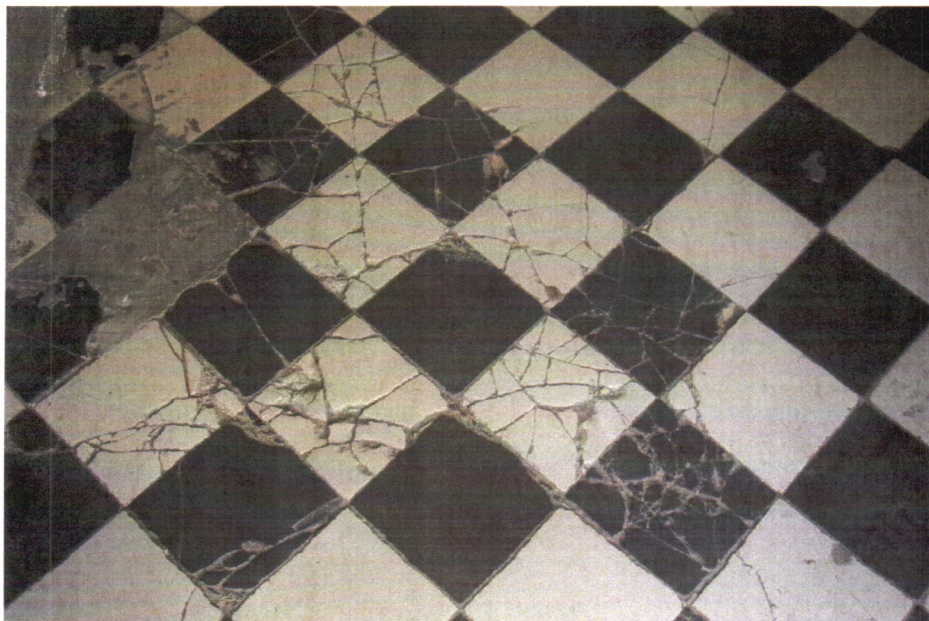
Fot. 35. Widok klatki schodowej w kierunku wejścia głównego. Korytarz wyłożony czarną i kremową płytką ceramiczną. Płytki w ciągu korytarza układane w karo. Spocznika z czarną bordiurą, zaś wewnątrz w szachownicę

Fot. 36. Klatka schodowa – parter. Widoczne czarne, prostokątne płytki posadzki w trakcie od podwórza, układane w cegiełkę. Schody drewniane, z tralkową poręczą i słupkiem początkowym

Fot. 37. Korytarz klatki schodowej w trakcie frontowym. Posadzka układana z płytek w karo; pasowo; naprzemiennie kremowych i czarnych.

Fot. 38. Korytarz klatki schodowej w trakcie frontowym. Płytki posadzki w wielu miejscach silnie potrzaskane. Miejscowo widoczne ubytki

Fot. 39. Klatka schodowa. Drewniane stopnice z widocznym, miejscowo bardzo zniszczonym profilem krawędzi

Fot. 40. Klatka schodowa – bieg prowadzący z parteru na półpiętro (spocznika). Widoczne zniszczenia słupka oraz tralek balustrady schodowej.

Fot. 41. Klatka schodowa – schody prowadzące na piętro II. Fragmentarycznie zachowana balustrada schodów i barierka podestu.

Fot. 42. Klatka schodowa – schody prowadzące na piętro II.

Fot. 43. Klatka schodowa – schody prowadzące **na piętro II**. Widoczna tralkowa barierka podestu z przyciętym zwieńczeniem słupka początkowego i ubytkami tralek

Fot. 44. Uszkodzony słupek początkowy balustrady podestu. Brak tralki w balustradzie

Fot. 45. Drewniany bieg schodów z zabiegiem prowadzący z I na II piętra.

Fot. 46. Balustrady podestu i schodów łączących II piętro z poddaszem.

Fot. 47. Drewniane schody I piętra. Balustrady częściowo wtórne. Widoczne przybicie słupka do pochwyty oraz przycięcie słupka kończące balustradę.

Fot. 48. Klatka schodowa – widok z podestu między parterem a piętrem w kierunku wejścia głównego.

Fot. 49. Schody prowadzące na poddasze – zabieg schodów drewnianych z widocznymi polickami zewnętrznymi i przyściennym.

Fot. 50. Struktura ściany wewnętrznej z widocznym deskowaniem pokrytym trzciną i wyprawą tynkarską oraz powłoką malarską..

Fot. 51. Drugi bieg schodów prowadzący na poddasze z balustradą tralkową i toczonym, profilowanym słupkiem początkowym.

Fot. 52. Schody prowadzące na poddasze (drugi bieg) – widoczne połączenie balustrad schodów prowadzących na podest poddasza oraz w kierunku II piętra.

Fot. 53. Poddasze nieużytkowe – więzar więźby dachowej.

Fot. 54. Poddasze nieużytkowe – widoczny stary element kleszczowej konstrukcji więźby dachowej wspierające nowe belkowanie połaci dachowej wraz z deskowaniem.

Fot. 55. Oryginalne okno skrzynkowe I piętra od strony wewnętrznej.

Fot. 56. Oryginalne okno I piętra od strony zewnętrznej – widoczny zły stan zachowania oboknia, skrzydeł okiennych i okapnika.

Fot. 57. Oryginalne okno I piętra od strony wewnętrznej – widoczny zły stan zachowania ramiaków i okapnika

Fot. 58. Oryginalne okno I piętra od strony wewnętrznej – widoczny zły stan zachowania drewna, mimo wielu warstw powłok malarskich

Izabela Urszula Muk-Malinowska
(podpis posiadacza dyplomu)

Nr 1780
(numer dyplomu)

UNIwersytet MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

~~Wydział Sztuk Pięknych~~
~~nazwa jednostki organizacyjnej uczelni~~

DYPLOM

Pan(i) Izabela Urszula Muk-Malinowska
imię i nazwisko

urodzony(a) dnia 20 kwietnia 1968 roku

w Gdańsku

odbył(a) studia wyższe magisterskie

na kierunku Konserwacja i Restauracja

Dzieł Sztuki

w zakresie konserwacji i restauracji
przebiegu kulturalnego i elementów

architektonicznych

z wynikiem dobrym

i uzyskał(a) w dniu 20 czerwca 1994 r.

tytuł magistra sztuki

/-/J. Tajchman

Dziekan

m.p.

/-/A. Jamiolkowski

Rektor

Toruń

dnia 20 czerwca 1994 r.

94.11.06
71

DYPLOM
UKOŃCZENIA STUDIÓW
(Egzemplarz do akt)

DYPLOM

Pan(i) Izabela Urszula Huk-Malinowska
imię i nazwisko
urodzony(a) dnia 30 kwietnia 1968 roku
w Gdańsku
odbył(a) studia wyższe magisterskie 5-letnie
na kierunku Konserwatorstwo i Muzealnictwo
w zakresie konserwatorstwa
z wynikiem dobrym
i uzyskał(a) w dniu 12 czerwca 1992 roku
tytuł magistra
/-/J. Tajchman /-/S. Kalemka
Dziekan Rektor
Toruń dnia 12 czerwca 1992 r.
(nazwa miejscowości)

Izabela Huk-Malinowska
(podpis posiadacza dyplomu)

Nr 1672
(numer dyplomu)

MEN-I-3b SW ZPUMK

Na oryginalnym dyplomie odczytać dwie okładki
zawieszone z górnym zaokrąglonym napisem
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
odm. o średnicy 36 mm na nasadzie fotograf.
Zgodność niniejszego odpisu z oryginałem stwierdzam

Kierownik Sekretariatu Uczelni

Za zgodność odpisu z oryginałem
Toruń, 20 mgr Bernarda Jankowska

Toruń dnia 12 czerwca 1992 r.
(nazwa miejscowości)

DYPLOM
UKOŃCZENIA STUDIÓW

(ODPIS)